

ՄՈՒՐԱՑՈՂ ԿԱՂՆԻՆ

Քիւին ներել Մայր Տանարին
Անթիլիասի,
Ձայնն է նորէն մահասարսուն
ձակասագրի մութ թոչունին:
Մովն այն գիւեր հազար խորձով
Շուռաններու,
Հեծկլալէն գալար, գալար,
Աւազներու սիրտին վրայ
Թել կը բանար:

Աւազանին մէջ խեղդուող,
Մանուկ մ'ինչպէս,
Լուսնակն հեռուն լուռ կ'ընկղմի,
Լոկ ճառագայթ մը բացխփիկ,
Ամպի փէշին,
Ճրագն ինչպէս լուած հիւղի,
Դեռ կը վառի:

Մանինն մէջ,
Անբաւութեան դէմ միայնակ,
Վեհն է ինկած,
Ա՛լ աւարած
Կեանքի գնացքն իր երկրաւոր,
Նայուածքն սեւեռ՝
Իրմէն անդին,
Երկինքներուն աստղափայլ:

Բայց պատկերէ իր աչքերուն,
Ու իր հոգին կը սաւառնի
Դէպի օրերն այն սիրալի,

Որոնք երբեմն կը թուէին
Իրեն անվերջ:

Ահա սարերն իր հայրենի,
Դաշերն զմրուխտ,
Եւ այգիներն արեալոյսի
Յօղով օծուն:
Թուխսի նըսած թոչուն մ'ինչպէս,
Դիւղն է անա լեռան ոսփն,
Հիւղն ընտանի,
Ուր կը շողար, մինչեւ երէկ
Կենդանութեան խորհրդանիւ
Բոցն օնախին:

Ահա մայրն իր,
Հեզ ու բարի,
Պատկերն որուն,
Մեծ օրհասին իր օրերուն,
Մնաց միշտ բարձ ու կենդանի:

Ու պատկերէ իր աչքերուն,
Երկիրն անուշ մեր հայրերուն,
Որուն արտին՝
Կառոյցներ ձոյլ մեր վանքերուն:
Վէտերն ի վար արեւաշող
Իր երազին,
Պատկեր մ'ինչպէս խոր ու զեղուն
Էջմիածինն:
Ու շուրջն իրեն, մանեակն աղբուր
Ժամանակէն անխաղի,
Հոխիսիմէն եւ Շողակաթ

Եւ Գայանէն.

Նայուածքն որոնց կ'իյնայ խոժոռ
Բեկորներուն Զուարթնոցի,
Փերուած քազն մեր արուեսին:

Ահա Տիկոր, ահա Գեղարդ,
Ահա Տաթեւն ու Հաղարծին,
Քիչ մը անդին,
Պալասներու, Տանարներու
Անհուն կողին,
Ճակատագրէն դեռ հերքուած
Մըռայլ Անին,
Որուն իղձէն կ'արցունքոսին
Ահա նորէն
Աչւրներն իր:

Ու կը քրտի,
Թէ կ'երկարին մասներն իրեն
Մասեաններուն մագաղաթեայ,
Գանձերուն սուրբ մեր անցեալին:
Մահիճին մէջ,
Կ'երեւայ ձեռքն իր դողդոջուն,
Ա՛հ, ո՞վ գիտէ
Որ մագաղաթն է դողացող
Իր մասներուն:

Իր հոգիէն քուխալ ու մռայլ,
Ամպէ, կ'անցնի.
Հեռուն, հեռուն, հորիզոնին՝
Թեւն է փրքքեր կարաւանին.
Ա՛խ, տեսարան արակեղեք,
Մանուկներուն եւ կիներուն,
Կսոր կսոր հալածական,
Գայլերու կեր հօտի նման:
Աչերն անոնց՝ բացուած անդունդ,
Փորուած ֆաղցի, փորուած մահուան
Մասըներով:

Վերջալոյսի բոցերուն մէջ,
Պատկեր մ'ինչպէս հովի բերնին,

Սարսառապաս, Ղարափխէն:

Ապա հեռո՞ւն,
Ժամանակի կամարին սակ
Արիւնագոյն,
Ամբոցն ահա,
Գրոնին սակ քրեամբին:
Ու կը դողան ոսկորներն իր,
Այնքան ուժգին սարսափն անոր,
Պատկերին դէմ այդ չարաւոյ:

Ան հետը չէ մահիճին մէջ
Պառկող կմախքին այս մահադէմ.
Փակ են աչերն,
Բայց օրներուն՝ դեռ կը դողայ
Բառը վերջին,
Իր օրերու առեղծուածին:

Ահա Մասիսն,
Լեռն հայրենի,
Երազներուն մեր անմասոյց,
Դրած գլուխն ոսկի շէմին
Երկինքներու:
Ու դէմ առ դէմ ան կը կենայ
Նահապետին այդ դարաւոր,
Համակ կարօտ, համակ երազ,
Իր օրներուն՝
Բառն անմասոյց, կախարդական,
Բաղձանքներուն մեր դարաւոր:

Ու դէմ առ դէմ ան կը կենայ
Նոյի լեռան,
Դէմքին զայրոյթ,
Աչւրներուն շիթեր կրակ,
Որոնց մէջէն ան կը տեսնէ,
Ինչ որ օրերն
Զեն խոսանար մեզի սալու:

Լուսադէմին,
Լոյսը կապոյտ

Կիլ Կ'իյնար դէմքին
 Սոս Աստուածարեալ Հայրապետին,
 Դընելով հոն փառք մահուան,
 Փառք փառք կեանքին,
 Հաւ Հաւաքելով իր աչքերէն
 Յաւ Յաւն օրերուն անմարսելի:

Շա ժամանակի անիւին տակ
 Լնը Անգիմադիր, մահաթաւալ,
 Եւ նման ջահին որ 'կրսպառէ
 Վե՛րջին ցունցով բոցն իր ամբողջ,
 Սա Սաղաղօրէն կ'անւարժանան
 Երբ Երբունքներն իր,
 Ի իցի իցերուան մէջ աղօթասաց
 Ննջ Ննջող մանկան մը հանգունակ:

✱

Սա Սաղաղութիւն իր հոգիին,
 Որն Որուն սրտին, մրտին վրայ
 Մի՛ Միջեւ երէկ կը ծանրանար
 Մեր Մեր օրերու խոստումն ոսկի:

Հանգիստ անոր,
 Որ հովիտէն մեր այս մըքին,
 Եղաւ լոյսի ձոյլ աւաճանակ,
 Խառնոյկ անմեռ,
 Նըսեմանիս իմաստութեան,
 Որուն հոգին,
 Ոսկի կոչնակն մեր օրերուն,
 Հսպասին մէջ հայրենիքին
 Ու Աստուծոյ,
 Եղաւ արի ու աննահանջ,
 Քալելով իր պարսփի համբէն,
 Որ կը տանի կաւը մարդուն
 Փառքին ըսոյց:

Բերնին անոր բառն էր կրակ,
 Նետուած ընդդէմ մեծ ու պզտիկ

Նանրանքներուն ու դաւերուն:
 Հուրքն այդ խօսքին,
 Պիտի փրբէր
 Սկիհն աղուոր իր հոգիին,
 Պողոթկումին մէջն իր ահաւոր:

Հանգիստ խոնջած ոսկորներուն,
 Հայրապետին եռամեծար,
 Որ ցոյց տուաւ, տարիներ ձիգ,
 Դուռը մուրին ու աւերին,
 Օտարութեան համբաներուն,
 Նենգ մրցուիցն, պիղծ հաւելին
 Հսպասարկու,
 Զաւկըներուն իր սիրելի,
 Մնալով միտս հաւատարիմ,
 Մեծ տարազին,
 Թէ մեղքերէն սրբուած հոգին
 Ունի միայն թելեր հերմակ,
 Սաւառնելու իր երազին:

Լուսադէմին՝
 Կը հնչէին զանգերն ուժգին
 Արցունքներու ծովին դիմաց
 Ժողովուրդին:
 Լուսադէմին՝
 Գերեզմանի երախն անհուն
 Կը յօրանջէր
 Հսպասումին մէջն անհամբեր.
 Ու ձայնն է խոր, համատարած,
 Միտքերուն մէջ թել արձակող
 Թէ պիտ' թաղեն
 Մեծ Հայրապետն աստուածարեալ,
 Միջօրէին:

— Մեծեր չունին հողին մէջ տեղ,
 Կ'ըսէր ուրիշ ձայն մը հընչեղ:
 Ի զուր կ'երգուին մահուան երգեր,
 Ի զուր կազմած հըսկայ թափօր,

Կայքերէ կայք կը փոխադրենք
Ա.փ մը փոքի, բուռ մը ոսկոր — :

Ո՞վ է ըսեր թէ կը թաղուի,
Ամբօութեան, զոհողութեան,
Սիրոյ, յոյսի, լոյսն անըսուեր,
Ո՞ր ամբարիւսն կրնայ խորհիլ,
Թէ մեր իղձերն ու երազներ,
Կրնան օր մը հուսկ մոխրանալ:
Թէ խորս մը մութ,
Կրնայ լափել ու ընկլուզել
Խորն իր ալիքն հոգին անոր,
Որ տեսիլք էր ու գաղափար,
Պսակն աննիւթ հիւսուած այսպէս,
Մեզմէ անդին կեանքին համար:

Զանգերն ի զուր կը դողանջեն
Հոգիներուն ցաւին դիմաց:
Յոսոսումն անհուն
Երկիններուն,
Մահն է գլեր լեռնէն ասդին,
Մեր օրերու մոռալ ետին:

Ան որ մեզի ցոյց տալ ուզեց,
Հոգեդաւեսներն մեր հայրերուն,
Հողն ու երկինք,
Ու ժողովուրդն Հայաստանեայց.
Ան որ մեզի թողուց իբրեւ
Կտակ անմեռ,
Իր էութեան մասն աղամանդ,

Որ շունչն եղաւ մեր անցեալին,
Որուն ձայնէն մեռելականչ,
Շիրիմներէն մեզի եկան
Հազար գրիչ, հազար իշխան,
Որ փառերէն, փոքիներէն,
Ժամանակէն ալ հերքուած,
Կտոր կտոր, եւ լոյս առ լոյս,
Հիւսեց պատկերն մեր հոգիին
Մշուեաթաղ,
Ան չի կրնար մահուան շունչէն
Անէանալ:

Պէտք ունէինք դեռ իր հոգւոյն,
Պարսփի, զոհի ու գիտութեան
Սուրբ նամբայէն՝
Մեզի ռահորդ,
Յաւերժօրէն մեզ խրախոյս
Մեր օրերու մութերուն դէմ,
Մահէն ալ վեր, մահէն ալ վերջ:

Բայց լուրթիւնն,
Մահն է կ'անցնի,
Զեռներուն մէջ ափ մը մոխիր:
Ալ մի՛ խօսիք,
Տանարին մէջ թողուցէք զինք,
Դազաղն իրեն նաւ է մահուան
Որ կը տանի լոկ մարմինն իր:

Ե Ղ Ի Վ Ա Ր Դ

